

In 2018–2020, the cultural education project Dog and Man. Interaction that inspires! continued to be held at cultural venues in Klaipėda. The project was initiated by the cultural worker and creator Inga Norkūnienė and the leader of the Klaipėda branch of the Order of Malta Relief Organisation, canine therapist Loreta Jurkuvienė, and involved the participation of five cultural venues in Klaipėda. During the activities, pupils from Grades 1–7 and children, adults and seniors with special needs, joined

by the dog-assistants from the Order of Malta Relief Organisation, took part in various types of educational activities. Three dog-assistants helped children in the learning process, helped facilitate bullying prevention, overcome shyness and reduce stress, and encouraged them to participate in creative and learning activities. As the project was a success, the Pranas Domšaitis Gallery continued this cooperation with volunteers from the Order of Malta Relief Organisation and their dog-assistants.

Susipažinkime: Lota, Kleopatra ir Kuršis

Vaidė Gaudiešiūtė

Jei galėtumėte pasirinkti iš dviejų edukacinių užsiėmimų, kurių temos būtų tos pačios, bet viename iš jų dalyvautų šunys, kurį rinktumėtės? Ką pasirinktų jūsų vaikai, mokiniai? Edukacinio projekto „Šuo ir žmogus. Susitikimai, kurie įkvepia!“ rezultatai rodo, kad dauguma rinktųsi užsiėmimą su šunimis.

Tęstinis kultūrinis edukacinis projektas „Šuo ir žmogus. Susitikimai, kurie įkvepia!“ vyko 2018–2020 m. Klaipėdos kultūros įstaigose. Projekto iniciatorės – kultūros vadybininkė, kūrėja Inga Norkūnienė ir Maltos ordino pagalbos tarnybos Klaipėdos grupės vadovė kaniterapeutė Loreta Jurkuvienė. Partneriai – net penkios kultūros įstaigos: Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro Parodų rūmai, Lietuvos jūrų muziejus, Mažosios Lietuvos istorijos muziejus, Laikrodžių muziejus, Prano Domšaičio galerija. Projektą iš dalies finansavo Klaipėdos miesto savivaldybė, jame dalyvavo 1–7 klasių

mokiniai bei vaikai, suaugusieji ir senjorai, turintys specialiųjų poreikių. Projekto tikslas buvo pasitelkiant Maltos ordino pagalbos tarnybos šunis-asistentus skatinti kultūros ir ugdymo įstaigų bendradarbiavimą, mažinti socialinę atskirtį tarp visuomenės ir įvairaus amžiaus žmonių su specialiaisiais poreikiais.

Projekto esmę nusako dvi sąvokos – dialogas ir bendradarbiavimas. Jo užuomazgos glūdi Maltos ordino pagalbos tarnybos Klaipėdos grupės savanorių siekyje padėti ir užmegzti glaudesnę ryšį su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais, suaugusiaisiais, senjorais. Klaipėdos maitiečiai yra vienintelė Maltos ordino Lietuvoje grupė, šiai misijai pasitelkusi šunis-asistentus. L. Jurkuvienė – kvalifikuota kaniterapeutė, įkūrusi Klaipėdos maitiečių dienos centrą specialiųjų poreikių turintiems vaikams, kuriame dirba kartu su savo dresuota augintine anglų kokerspaniele Kleopatra. Kaniterapija, pasak jos,

Maltos ordino pagalbos tarybos šunys-asistentai Lota, Kleopatra ir Kuršis Prano Domšaičio galerija, 2019
Fot. Jelena Sidorova

yra alternatyvus sveikatinimo būdas, kai norint pagerinti fizinę, emocinę sveikatą, pažintinius bei socialinius įgūdžius naudojamas specialiai paruoštas šuo. Kartu su psichologe, kaniterapijos asistente Alva Surviliene ir jos Berno zenenhundo veislės kalyte Lota maltietės dirba ir savanoriauja įvairiose Klaipėdos krašto socialinėse bei ugdymo įstaigose: Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijoje „Klaipėdos viltis“, neįgaliųjų centre „Klaipėdos lakštutė“, specialiojoje mokykloje „Svetlačiok“, Klaipėdos Litorinos mokykloje ir kitur. Maltos ordino pagalbos tarnybos šunys-asistentai yra apmokyti bendrauti, komunikuoti, padėti žmonėms su specialiaisiais poreikiais mokantis, ugdant socialinius įgūdžius, lavinant fizinius gebėjimus.

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro (KKKC) kultūros vadybininkė Inga Norkūnienė ieškojo metodų, kaip su savo augintinio Erdelio terjero Kuršio, kuris taip pat yra šuo-asistentas,

pagalba užmegzti dialogą tarp švietimo ir kultūros įstaigų, pastarąsias įtraukiant į formaliojo ugdymo procesą. 2017 m. I. Norkūnienė maltietes pakvietė kurti edukacinius užsiėmimus su šunimis KKKC Parodų rūmų lankytojams. Susidomėjimo ne tik miesto, bet ir šalies mastu sulaukęs renginys įkvėpė ir toliau rengti šiuos edukacinius užsiėmimus. Sukaupta edukacinė patirtis, pasiekti rezultatai paskatino I. Norkūnienę ir L. Jurkuvienę parengti naują edukacinį projektą „Šuo ir žmogus. Susitikimai, kurie įkvėpia!“, bendrai veiklai suvienijusį keturis Klaipėdos muziejus, tarp jų ir du Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus padalinius uostamiestyje.

Naujas projektas buvo iššūkis, nes reikėjo sukurti tokius edukacinius užsiėmimus, kur svarbiausi būtų Maltos ordino pagalbos tarnybos šunys-asistentai, padedantys užsiėmimų dalyviams ugdyti socialinius įgūdžius, užmegzti emocinį ryšį, motyvuoti įsitraukti į kūrybines veiklas. Kiekvieno muziejaus edukatoriai rinkosi, koks šunų vaidmuo bus jų užsiėmimuose. Šuniukai galėjo tapti „klasikais“, kartu su mokiniais atliekančiais užduotis, arba edukatorių pagalbininkais, padedančiais kitaip pateikti užsiėmimo temą, sutelkti mokinių dėmesį. Šunys-asistentai užsiėmimų metu buvo tikri draugai, padrąsinantys dalyvius, padedantys jiems lengviau adaptuotis naujoje erdvėje, kuriantys saugią atmosferą. Prižiūrimi kvalifikuotų šeiminių, Lota, Kuršis ir Kleopatra puikiai geba užmegzti ryšį su skirtingų emocijų ir negalių dalyviais – vieniems padeda įsitraukti į veiklas, kitus nuramina. Ši trijulė labai skiriasi temperamentu. Aktyvus, smalsus ir net skaičiuoti mokantis Kuršis yra nuostabus pagalbininkas veiklose, skatinančiose tyrinėti, žaisti, eksperimentuoti, t. y. būti dalyviu, o ne stebėtoju. Gestų kalbą suprantanti, fizinius kontaktus ir glostymą dievinanti Kleopatra padeda sunkiau susikoncentruojantiems, ieškantiems nusiramimo, atsipalaidavimo. Didžiausia iš trijulės melancholiškoji Lota – tikra drovesniųjų dalyvių draugė, spinduliuojanti ramybę ir jausmą.

Rengiant projekto užsiėmimus Prano Domšaičio galerijoje, buvo vadovaujama patirtinio mokymo(si) principais, pagal kuriuos vaikai efektyviausiai mokosi iš asmeninės patirties ir atradimų, o geriausiai žmogaus atmintis fiksuoja tas patirtis, kurios sukelia emocijas. Todėl galerijoje vykusių edukacinių užsiėmimų metu buvo siekiama, kad šunys-asistentai būtų

aktyvūs dalyviai. Kalbant apie vaizduojamąją dailę, šunys ne visada būdavo kantrūs modeliai, padedantys geriau įsisavinti vaizdo kūrimo priemones. Grafikos raiška buvo originali: mokiniai ir suaugusieji noriai „piešė“ šunis naudodami virvutes, linijų analogus. Tapybos ekspozicijoje paveiksluose ir šunų kailiukuose ieškota panašių spalvinių derinių, šitaip dalyviams buvo lengviau suvokti kolorito esmę. Vytauto Kašubos skulptūros ekspozicijoje, naudojant medinius manekenus ar specialiai parengtas geometrines formas, mokyta matuoti ir lyginti žmogaus bei šuns kūno dalis ir proporcijas, tyrinėta judesiu įvairovė. Išsirinkti vieną iš trijų šuniukų ir nulipdyti arba sudėlioti koliažinį keturkojo portretą, jį būtina parodyti pačiam „pozuotojui“ ir aptarti su šuns šeimininke – ar gali būti didesnė motyvacija kurti muziejuje?

Lankantis tapytojo P. Domšaičio nuolatinėje kūrybos ekspozicijoje mokiniai informaciniame stende greitai pastebėjo nuotrauką, kurioje dailininkas nufotografuotas su savo šunimi. Nors P. Domšaitis nenutapė nė vieno paveikslu, vaizduojančio šunis, tą pačią akimirką užsiėmimo dalyviams jis tapo savas. Mokiniai daug

atidžiau analizavo paveikslus, su entuziazmu ieškojo, kokius kitus gyvūnus P. Domšaitis tapė bei mėgo. Tokiu būdu tarp dalyvių ir dailininko bei jo kūrinių netikėtai užsimezgė emocinis ryšys, kuris itin vertingas, kalbant apie meno poveikį individui.

Apsilankė šuniukai ir tarptautinėje parodoje „Briedis kopose“ (iš Rytprūsių krašto muziejaus Liuneburge rinkinių), kuri vyko galerijoje 2019 m. rudenį. Keturkojų dėka užsiėmimas tapo išplėstiniu gyvūnų pasaulio tyrimu. Šuo jame buvo tarpininkas tarp žmogaus ir gamtos. Kilnodami, sverdami briedžio ragus, mokiniai patys bandė nustatyti, kiek briedis aukštesnis už didžiausią iš trijų Lotą. Iš šeiminių sužinoję, kiek per dieną suėda šunys, mokiniai bandė apskaičiuoti, kiek maisto reikia briedžiui. Lygindami briedžius paveiksluose ir po ekspozicines sales vaikštinėjančius šunis, mokiniai vardijo jų aplinkos ir elgsenos ypatumus.

Siekiant, kad lankantis muziejuje nenutruktų mokymosi procesas, antraisiais projekto įgyvendinimo metais į edukacines veiklas buvo įtrauktos pamokų temos. Kelioms klasėms galerijoje vyko integruotos lietuvių kalbos ir dailės pamokos. Vienos klasės mokiniai aiškino, kas yra sudurtiniai žodžiai, o tam, kad temą įtvirtintų, sujungdami šuns pavidalą su P. Domšaičio paveiksluose pavaizduotais kitais naminiais gyvūnais kūrė fantastinį gyvūną, kurio vardą sudarinėjo pagal gramatikos taisykles. Kita klasė tobulino lietuvių kalbos įgūdžius. Jungdami iš anksto parengtus fragmentus iš P. Domšaičio paveikslų į vieną trimatę kompoziciją, mokiniai turėjo pratęsti draugų pradėtus pasakojimus. Tiesioginis (fragmentų stumdymas, traukimas) ir netiesioginis (šuo turėjo tapti pasakojimo herojumi) linksmojo Kuršio dalyvavimas šiame procese padėjo mokiniams nebijoti netaisyklingai pavartoti lietuviškus žodžius (tai buvo rusakalbiai vaikai), akivaizdžiai mažino įtampą. Svarbu paminėti, kad, šunims ne kartą nepavykus įvykdyti duotų komandų, turėjome progą pakalbėti apie baimę suklysti. Būdami iš prigimties bendruomeniški, geranoriški, šunys savo elgesiu priminė, kad klaidos yra neišvengiama mokymosi dalis. Todėl jų dalyvavimas edukaciniuose užsiėmimuose prisideda prie patyčių prevencijos. Mokydamiesi su šunimis, klasės draugai būna atviresni. Įsimintinas pavyzdys iš vieno užsiėmimo. Viena šeštokų klasė galerijoje lankosi gana dažnai, todėl ne kartą buvo tekę

Projekto iniciatorė Inga Norkūnienė su savo augintiniu Kuršiu, kuris į užsiėmimų veiklas įtraukia net pasyviausius mokinius Prano Domšaičio galerija, 2019
Fot. Jelena Sidorova

>
Kaniterapeutės
Loretos Jurkuvienės ir
jos augintinės Kleopatros
portretus iš geometrinių
formų kuria neįgaliųjų
centro „Klaipėdos lakštutė“
ugdytiniai. Prano Domšaičio
galerija, 2019
Fot. Vaidė Gaudiešiūtė

stebėti mokinio su specialiaisiais poreikiais integracijos į kolektyvą sunkumus: vaikas buvo uždaras, nebendraujantis. Tačiau užsiėmimo su šunimis-asistentais metu jis pradėjo pasakoti, koį gyvūną turi namuose, kaip jį prižiūri. I. Norkūnienės padrąsintas, vaikas mokėsi sakyti komandas ir už jų atlikimą nušvitęs vaišino Kuršį skanėstais.

Šunų-asistentų poveikis akivaizdus dirbant su specialiujų poreikių turinčiais vaikais ir suaugusiais. Keturkojų buvimas šalia, lydėjimas į dažnai didžiulėmis erdvėmis bauginančias galerijos sales padeda dalyviams įveikti susikaustymą, mažina stresą ir skatina dalyvauti kūrybinėse ir mokomosiose veiklose. Kaniterapeučių žinios ir patirtis labai naudingos ir galerijos edukatorėms. Todėl Prano Domšaičio galerija tęsia bendradarbiavimą su Maltos ordino pagalbos tarnybos savanorėmis bei jų šunimis-asistentais – ir toliau veda bendrus edukacinius užsiėmimus dalyviams su negalia.

Dažnai galerijoje svarstome, kodėl taip pasikeičia edukacinio užsiėmimo atmosfera, kai

jame dalyvauja šunys-asistentai. Viena aišku – šuniukų buvimas kuria savotišką pusiausvyrą, „aukso vidurį“. Nuoširdus gyvūnų elgesys, kurio taip dažnai trūksta mums, apsistačiusiems įvaizdžio, rutinos, statuso sienomis, suponuoja kitokį, šiltesnį, atviresnį, buvimą ir bendravimą. Muziejuje, kur eksponuojami vertingi meno kūriniai, šunų-asistentų draugija padeda suvokti (ypač mažiesiems dalyviams), kad mokytis žaidžiant nebūtinai reiškia mokytis dūkstant. Šunų netobulai atliktos komandos skatina nebijoti klysti, nesijuokti, kai kitiems nepasiseka. Nesužadintos gyvūnų emocijos, beribis smalsumas kviečia mus būti nuoširdžius, išmokti kai ką naujo, ugdo gebėjimą dirbti komandoje, reikšti emocijas, patvirtina, kad atviras žvilgsnis, empatija atveria visus kelius. Edukatorius tai motyvuoja kūrybiškai žvelgti į savo darbą, nebijoti improvizuoti, nepaskęsti rutinoje ir nuolat ieškoti naujų edukacinės veiklos ir bendradarbiavimo formų.